

ΕΔΕΣΣΑ, Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

Η πόλη των καταρρακτών, το τρίτο ψηλότερο βουνό της Ελλάδας και μια απολαυστική εμπειρία φυσικών λουτρών, όλα σε κοντινή απόσταση μεταξύ τους στο νομό Πέλλας, στη Βόρεια Ελλάδα.

Edessa, city of water

This town in the northern Greek prefecture of Pella has water falls, therapeutic hot springs and Greece's third-highest mountain all in close proximity.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΩΤΗ ΒΑΛΛΑΤΟ / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΜΕΡΑΚΟΣ. BY FOTIS VALLATOS / PHOTOS: PERIKLES MERAKOS

Σημαντικά αρχαία αξιοθέατα, μια όμορφη πόλη όπου κυριαρχεί το νερό ακόμη και στο κέντρο της, ένα εντυπωσιακό βουνό, το Καϊμακτσαλάν, που κρατάει σχεδόν όλο το χρόνο χιόνι στην κορυφή του και φιλοξενεί στις πλαγιές του ένα από τα καλύτερα χιονοδρομικά κέντρα στα Βαλκάνια, καθώς και το απόκοσμο τοπίο των ιαματικών πηγών στα λουτρά Πόζαρ. Τρεις προορισμοί με κέντρο το νερό στις διάφορες μορφές του, ιδανικοί για χειμερινές εξορμήσεις.

Τι να δείτε

- Την Αρχαία Έδεσσα, σημαντική πόλη της αρχαιότητας, χτισμένη στο φυσικό πέραςμα όπου ο πανάρχαιος οδικός άξονας που από τον 2ο αι π.Χ. ονομάστηκε Εγνατία Οδός ανηφορίζει προς την ορεινή Μακεδονία. Σε κοντινή απόσταση βρίσκεται και η γυναικεία Μονή Αγίας Τριάδας, χτισμένη το 1865.
- Το Πάρκο των Καταρρακτών, ένα από τα πιο πολυφωτογραφημένα σημεία της χώρας. Πολύ ενδιαφέρον είναι και το παρακείμενο Υπαίθριο Μουσείο Νερού, που περιλαμβάνει τον Αλευρόμυλο «Σαλαμπάση», το Σησαμοτριβείο Περτσεμλή, καθώς και τον νερόμυλο «Γιαννάκη».
- Τη συνοικία Βαρόσι, την πρώτη χριστιανική της πόλης και εκεί όπου βρίσκονται μερικά από τα εναπομείναντα αρχοντικά της Έδεσσας, όπως η παραδοσιακή διώροφη οικία Γιούσημη (Μακεδονομάχων 24), το αρχοντικό Βαλάσα, η οικία Τσάμη στην Αρχιεπισκόπου Μελετίου 14 και η οικία Σκίπη-Φράγκου στην οδό Μακεδονομάχων 21. Στην ίδια γειτονιά και ο βυζαντινός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου (παλαιά Μητρόπολη), ενώ μερικά μέτρα πιο πέρα βρίσκεται η περιοχή Ψηλός Βράχος με καταπληκτική θέα στις κοιλάδες της Έδεσσας και της Πέλλας.

Σιδηροδρομικός Σταθμός Έδεσσας
/ Edessa Railway Station

Γεωπάρκο των Καταρακτών
/ The Waterfalls Park

WHAT TO SEE

- Ancient Edessa was an important city during antiquity, located at the spot where the Via Egnatia, constructed in the 2nd century BC, left the plains and headed up into the mountains of Macedonia.
- The waterfalls and their carefully tended surrounding greenery comprise this pretty town's most famous landmark and are among Greece's most photographed sights. Also of particular interest is the nearby Open-Air Water Museum, which includes, among others, the Salabasis flour mill, the Pertsemli sesame mill and the Giannakis watermill.
- Edessa's old Christian quarter was located in the Varosi district, where you'll see some of the city's last surviving mansions and the Byzantine Church of Kimisis tis Theotokou (Dormition of the Virgin). Nearby, the spot known as Psilos Vrachos (Tall Rock) offers a breathtaking view over the plains of Pella.
- The Small Waterfalls are located in the centre of the city, at the crossroads of a network of recently pedestrianised streets.
- Other landmarks include the town clock, built around 1900 by the Zisis brothers, the Yeni Cami (New Mosque), constructed in 1904 (it was listed for preservation in 1937 and served as a museum for a spell), as well as Kioupri Park, a green expanse with age-old plane trees and a well-preserved stone arched bridge.
- The railway station was built in 1892 and has a very good café-restaurant that specialises in slow-roast suckling pig.

WHERE TO EAT

Ouzo taverna **Platanos** (65 Konstantinoupoleos St, tel. 23810-27.317) has a large selection of mezedes and tsipouro flavoured with saffron. **Vlachakia** (8 Panagiotou Klearchou St, tel. 23810-28.831) serves the best char-grilled biftekia (beef and herb patties) in town. Head to **Irtha & Edessa** (Karaoli & Tsimiski St, tel. 23813-00.660) for its specialty tsoubleki (beef cooked with eggplant and peppers in a clay dish in the oven). **Laos kai Kolonaki** (40 Eg-

Μουσείο Φωτογραφικών
Μηχανών / Camera Museum

Πεζόδρομος στο κέντρο
/ A pedestrianised street
in the city centre

Χρήστος Ντούσκας, Υδρόλιθος
/ Chef Christos Douskas at Ydrolithos

Λίμνη Άγρα / Lake Agra

Κοντά στο πάρκο Κιουπρί / Near Kioupri Park

Βαρόσι / Varosi

- Τους Μικρούς Καταρράκτες δίπλα στην κεντρική αγορά, εκεί όπου συναντάται ένα αρκετά μεγάλο δίκτυο πεζοδρόμων. Θα βρείτε πολλά καφέ με τραπεζάκια έξω - ξεχωρίζει το London Bar (Βουλγαροκτόνου 3), με τα εξαιρετικά κοκτέιλ, και το Duomo (Ηφαιστίωνος 1).
- Το σήμα κατατεθέν της πόλης, το περίφημο Ρολόι, κατασκευάστηκε γύρω στο 1900 από τον Κωνσταντίνο Ζήση και τα αδέρφια του.
- Το Γενί Τζαμί, που χτίστηκε το 1904, κηρύχθηκε διατηρητέο το 1937 και στέγασε για ένα διάστημα το μουσείο της πόλης.
- Το πάρκο Κιουπρί με τα αιωνόβια πλατάνια και το πολύ καλά διατηρημένο πέτρινο τοξωτό γεφύρι.
- Τον Σιδηροδρομικό Σταθμό, που λειτουργεί από το 1892 και διαθέτει ένα καλό εστιατόριο-καφέ με σπεσιαλιτέ το γουρουνόπουλο στη γάστρα.

Πού να φάτε

Στο αυθεντικό ουζερί **Πλάτανος** (Κωνσταντινουπόλεως 65, τηλ. 23810-27.317) για μεγάλη ποικιλία μεζέδων και τσίπουρο αρωματισμένο με σαφράν. Στα **Βλαχάκια** (Παναγιώτου Κλέαρχου 8, τηλ. 23810-28.831) για το καλύτερο μπιφτέκι στα κάρβουνα στην πόλη. Στο **Ήρθα κι Έδεσσα** (Καραολή και Τσιμισκή, τηλ. 23813-00.660) με σπεσιαλιτέ το τοπικό πιάτο τσουμπλέκι (μοσχάρaki με μελιτζάνα και πιπεριά σε πηλίνο). Στο **Λαός και Κολωνάκι** (Εγνατία 40, τηλ. 23811-01.081) για τη μεγάλη ποικιλία σε ούζα και τις εξαιρετικές γαρίδες σχάρας. Λίγο έξω από την πόλη, στο **Χωριάτικο Στέκι** (Πλατάνη, τηλ. 23810-99.495), με μια ενδιαφέρουσα μείξη χωριάτικης και αστικής διακόσμησης, για σαλιγκάρια σαγανάκι και ντόπιο μοσχάρaki κοκκινιστό.

Brazil

Καϊμακτσαλάν
/ Kaimaktsalan

Για καφέ και ποτό

Στην **Ομόνοια** (Φλωρίνης 1), ένα υπέροχο καφενείο με παλιές φωτογραφίες που αποτυπώνουν την ατμόσφαιρα της παλιάς Έδεσσας. Στο κομψό café του ξενώνα **Varosi** (Αρχ. Μελετίου 45-47) στο Βαρόσι, με θέα σε όλο τον κάμπο. Στο **Golden Espresso Bar** (Πλ. Τημενιδών 1) με μπάρα που θυμίζει ευρωπαϊκό grand café. Στο πολυσύχναστο **Fresh** (Παντελεήμονος 2) για καφέ και σπιτικές λεμονάδες. Στο προσεγμένο καινούργιο café-bar **Bobby's** (Θεοτοκοπούλου 12) με αναφορές στα αμερικανικά '50s. Στην μπιραρία **Αββαείο** (Γ. Πέτσου 5) για ετικέτες από όλο τον κόσμο. Στο κλασικό ποτάδικο **Brazil** (Αριστοτέλους 16) με τζαζ μουσική και μαρμαρίνη μπάρα.

Τι να αγοράσετε

Γιαούρτι από το γαλακτοπωλείο **Δούμτση** (Καραμήτσου 19), μπουγάτσα από τον **Σκαλιδάκη** (Μοναστηρίου 31) ή από τη **Δήμητρα** (Δημοκρατίας 16). Για υπέροχα πολιτικά σιροπιαστά στο ζαχαροπλαστείο **Ένδοξος Στρατός** (Εγνατία 7), από το 1922, και για τις πιο φρέσκες φλογέρες της πόλης στο ζαχαροπλαστείο **Κρόνος**, στην πλατεία Ελευθερίας.

Στην τεχνητή λίμνη Άγρα

Λίγο έξω από την πόλη θα βρείτε τον σπάνιας φυσικής ομορφιάς υδροβιότοπο της τεχνητής λίμνης Άγρα. Δίπλα λειτουργεί τουριστικό περίπτερο, ενώ οργανώνονται περιηγήσεις με βαρκάδες και παρατήρηση πουλιών. Επίσης, σε ένα τοπίο σαν βγαμένο από ταινία του Θόδωρου Αγγελόπουλου θα βρείτε τον Σιδηροδρομικό Σταθμό του Άγρα με το εξαιρετικό ουζερί **Σταθμός**, με λιμνίσια παραβίδια, πέστροφες αλλά και κρεατικά στα τραπέζια κάτω από τις αιωνόβιες φλαμουριές.

Αλλικές εξορμήσεις στο Καϊμακτσαλάν

Το χιονοδρομικό κέντρο Βόρας-Καϊμακτσαλάν είναι ο απόλυτος πόλος έλξης επισκεπτών της περιοχής. Βρίσκεται σε υψόμετρο από 2.050 έως 2.480 και διαθέτει συνολικά δεκατρείς πίστες διάφορων επιπέδων δυσκολίας. Χάρη σε αυτό ο -άλλοτε ερημωμένος- οικισμός του Αγίου Αθανασίου αναστηλώθηκε και γεμίζει ζωή από τον Νοέμβριο μέχρι τον Μάιο, με δεκάδες καφέ, ταβέρνες, ξενώνες και πολυτελή ξενοδοχεία. Μία από τις ομορφότερες πεζοπορικές διαδρομές του βουνού είναι αυτή που μέσω του δάσους του Βόρα καταλήγει στην κορυφή Προφήτης Ηλίας, όπου βρίσκεται και το ομώνυμο εκκλησάκι αφιερωμένο στη

Αρχαία Έδεσσα
/ Ancient Edessa

natias St, tel. 23811-01.081) offers a selection of different ouzos to be enjoyed with grilled shrimp and other tasty mezedes. On the way out of town, **Horiatico Steki** (Platani, tel. 23810-99.495) is just the place to tuck into fried snails and local veal cooked in tomato sauce.

FOR COFFEE & DRINKS

Omonia (1 Florinis St) is a wonderful café with vintage photographs on the walls showing how Edessa once was. The café at the **Varosi Hotel** (Meletiou St) in Varosi has a view over the plains, the **Golden Espresso Bar** (1 Time-nidon Square) serves great coffee in something of a grand café setting, and **Fresh** (2 Panteleimonos St) is also recommended for its coffee, not to mention its homemade lemonade. **Bobby's** café bar (12 Theotokopoulou St) is a thoughtful space where the décor speaks of a love of Americana, while **Brazil** (16 Aristotelous St) is a classic watering hole with a marble bar, where you can enjoy a drink against a backdrop of jazz standards.

WHAT TO BUY

Yoghurt from the **Doumstis** dairy store (19 Karamitsou St) and delicious bougatsa phyllo pies from **Skalidakis** (31 Monastiriou St) or **Dimitra** (16 Dimokratias St). For fantastic syrup-drenched sweets from Asia Minor, go to **Endoxos Stratos** (7 Egnatia St), established in 1922, and for sweet phyllo rolls to **Kronos** at Eleftheria Square.

LAKE AGRA

Not far out of town is the beautiful wetland of Lake Agra-Nisiou-Vritton, where there's a tourist information kiosk and facilities for boat trips around the lake and bird-watching. Stop at **Stathmos**, at Agra Railway Station, for a glass of ouzo accompanied by local crawfish or trout (it also serves meat dishes) in the shade of age-old lindens.

ALPINE ESCAPES AT KAIMAKTSALAN

The Kaimaktsalan Ski Centre on Mount Voras is a main attraction in the region. Located at an altitude of 2,050-2,480 metres, it has 13 slopes of varying degrees of difficulty. Thanks to the centre, the once-abandoned village of Agios Athanasios has been revamped and now buzzes with activity and visitors from November to May, with lively cafés, tavernas and luxury hotels. One of the prettiest walking routes is through the Vora forest to the Profitis Ilias peak, where clear skies offer views all the way to the Thermaic Gulf. There are also facilities on the mountain for off-road 4x4 driving and moto-cross trails as well as paragliding.

In terms of dining in the village of Agios Athanasios, **Petros** taverna (tel. 6977081087) is famous for its pork cooked with wild greens in a Dutch oven over a wood fire, while at **Ta Kala tis Antonias** (tel. 6972-928.358) you will find dishes inspired by the cuisine of Asia Minor. For drinks, head to the bar restaurant at the **Miramonte Hotel** (tel. 23810-39.904-5) or the atmospheric **Wild Rose** (tel. 23817-74.340) at the Kaimak Inn Spa Resort. For coffee

Μαύρο Δάσος, κοντά στο χωριό Παναγίτσα
/ Mavro Dasos (Black Forest), near the village of Panagitsa

μνήμη των χιλιάδων Σέρβων στρατιωτών που έπεσαν στη Μάχη του Καϊμακτσαλάν το 1916. Από εδώ, όταν η ατμόσφαιρα είναι καθαρή, διακρίνεται ο Θερμαϊκός κόλπος. Στις δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο βουνό περιλαμβάνονται ακόμα οι διαδρομές με τζιπ, το μότοκρος και το αλεξίπτωτο πλαγιάς.

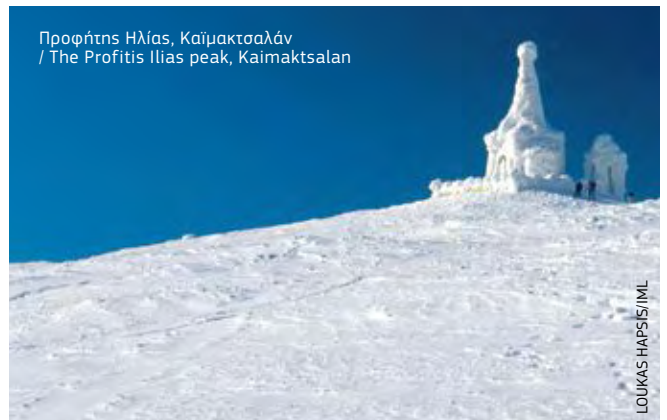
Για φαγητό στον Άγιο Αθανάσιο η ταβέρνα **Πέτρος** (τηλ. 6977-081.087) έχει ατού το χοιρινό γάστρας με ντόπια χόρτα στον ξυλόφουρνο, ενώ αξιόλογη είναι και η ταβέρνα **Τα καλά της Ανωτινίας** (τηλ. 6972-928.358), τα πιάτα της οποίας έχουν μικρασιατικές επιρροές. Για ποτό στο restaurant-bar του ξενοδοχείου **Miramonte** (τηλ. 23810-39.904-5) και στο ατμοσφαιρικό **Wild Rose** (τηλ. 23817-74.340) του ξενοδοχείου Kaimak Inn. Για καφέ και ποτό απαραίτητη στάση και στο **Grand House Coffee Bar & Suites** (τηλ. 23810-39.819), που σερβίρει και χειμερινά κοκτέιλ, όπως το «Espresso των Άλπεων». Σε πολύ κοντινή απόσταση, στον οικισμό Παναγίτσα, ξεχωρίζει η ταβέρνα **Πέτρινο** (τηλ. 23810-34.033) του Νίκου Πολατίδη με το γευστικότατο σις κεμπάπ. Στο ίδιο χωριό, για ποτό με καταπληκτική θέα κάντε στάση στο café-bar **Atelier** του ξενοδοχείου Leventis Art Suites, που διαθέτει **Μουσείο Φωτογραφικών Μηχανών** της περιόδου 1860-1960.

Στις ιαματικές πηγές Πόζαρ

Βρίσκονται στο Λουτράκι Πέλλας, σε ένα μοναδικό τοπίο με καταρράκτες, άγρια βλάστηση και ψηλά πλατάνια, προσφέρονται για θεραπευτικές αγωγές και προσελκύουν κόσμο από όλα τα Βαλκάνια. Το ρέμα του Αγίου Νικολάου, αφού διαγράψει μια διαδρομή μέσα στην κατάφυτη κοιλάδα, καταλήγει στον βασικό καταρράκτη -ο οποίος χρησιμοποιείται από τους λουομένους- και έχει τη μοναδική ιδιότητα να είναι ο μισός ζεστός (37-38 βαθμούς) και ο άλλος μισός κρύος. Το ζεστό νερό καταλήγει στην τεχνητή ανοιχτή πισίνα, που λειτουργεί όλο το 24ωρο, ενώ η εμπεριρία του λουτρού εδώ, ειδικά το χειμώνα όταν η διαφορά της θερμοκρασίας δημιουργεί πυκνούς ατμούς, είναι μαγική. Εναλλακτικά, υπάρχει μια μεγάλη ανοιχτή κανονική πισίνα και δύο υδροθεραπευτήρια με κλειστές ατομικές πισίνες, χαμάμ και τζακουζί (οι εσωτερικές προσφέρονται και για πριβέ υδροθεραπεία, τηλ. 23840-91.300). Για φαγητό και ποτό στην περιοχή η ιδανική πρόταση είναι ο **Υδρόλιθος** (τηλ. 23840-91.600) του σεφ Χρήστου Ντούσκα, με εξαιρετικά πιάτα, όπως τα κεφτεδάκια με τραχανά και σάλτσα ντομάτας και το οσομπούκο με σάλτσα κρασιού και ντομάτας, ενώ σερβίρει και υπέροχο τσίπουρο.

Υπαίθριο Μουσείο Νερού
/ Open-Air Water Museum

Προφήτης Ηλίας, Καϊμακτσαλάν
/ The Profitis Ilias peak, Kaimaktsalan

LOUKAS HAPSI/IML

and drinks, the **Grand House Coffee Bar & Suites** (tel. 23810-39.819) serves special winter cocktails including the “Alpine Espresso.” In the village of Panagitsa, **Petrino** (tel. 23810-34.033) is known for its juicy kebabs, while you can also stop for coffee and stunning views at the **Atelier** café bar at the Leventis Art Suites, which also houses a **camera museum**.

POZAR BATHS

These are located in an area known as Loutraki Pellas, a unique landscape with waterfalls, lush vegetation, tall plane trees and healing waters. The Agios Nikolaos stream meanders through the verdant valley and ends up at the main waterfall that is used for bathing. It is special in that some parts of it are hot (at 37-38 degrees Celsius / 100.4 Fahrenheit) and others very cold. The open-air swimming pool, which is open 24 hours a day, draws from the fall's hot water. The experience is magical, especially in the winter when the union of hot water and cold temperatures creates thick steam. Alternatively, there is a large, regular open-air swimming pool and two hydrotherapy units with individual indoor pools, a hamam steam bath and a jacuzzi (tel. 23840-91.300). For food and drinks in the area, go to **Ydrolithos** (tel. 23840-91.600), which prepares excellent dishes such as meatballs served with bulgur wheat and tomato sauce, or osso buco in a wine and tomato sauce.